

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HUDEBNÍ KULTURY

ANTONÍN KONRÁDY A JEHO DUDÁCKÁ MUZIKA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kateřina Bernklau

Specializace v pedagogice, obor Hudba se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Daniela Mandysová

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni 30. května 2021

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji jednomu z hlavních zakládajících členů Konrádyho dudácké muziky, Antonínovi, za informace o jeho kapele, životě a poskytnutí osobních fotografií, které jsem mohla do své práce použít.

Zvláštní poděkování pak patří doc. PaedDr. Daniele Mandysové za odborné vedení, poskytnutí cenných rad a podkladů k vypracování.

Dále děkuji rodině za trpělivost během celého mého studia.

ORIGINÁL ZADÁNÍ PRÁCE

Obsah

ÚVOD	2
1. ANTONÍN KONRÁDY	4
1.1. RODIČE A PRARODIČE	4
1.2. DĚTSTVÍ	6
1.3. ŠKOLNÍ LÉTA	7
1.4. DOSPÍVÁNÍ	8
2. KONRÁDYHO DUDÁCKÁ MUZIKA	11
2.1. VZNIK	11
2.2. REPERTOÁR	12
2.3. SLOŽENÍ	13
2.4. HISTORICKÝ ROZVOJ	13
2.5. NYNĚJŠÍ PODOBA	14
3. TRADIČNÍ HUDBA, KROJE A ZVYKY CHODSKA	16
3.1. ZEMĚPISNÉ ZAŘAZENÍ CHODSKA	17
3.2. DUDY	18
3.3. CHODSKÝ KROJ	19
3.4. ZVYKY A TRADICE NA CHODSKU	25
4. VÝZKUMNÁ ČÁST	28
4.1. STRATEGIE ROZHOVORU	28
4.2. CÍL ROZHOVORU	28
4.3. ROZHOVOR S PANEM ANTONÍNEM KONRÁDYM	29
4.4. VYHODNOCENÍ ROZHOVORU	36
ZÁVĚR	37
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A PRAMENŮ	39
KNIŽNÍ ZDROJE	39
INTERNETOVÉ ZDROJE	40
SEZNAM PŘÍLOH	42

ÚVOD

Téma mé bakalářské práce – Antonín Konrády a jeho dudácká muzika, jsem měla tu možnost si vymyslet a zvolit sama, což ze mne dělá zřejmě prvního studenta, který o této velké kapitole dudácké muziky píše. Doposud se toto jméno objevovalo pouze jako malá zmínka ve vysokoškolských pracích, které se zabývaly podobnou tematikou.

Důvodů, proč jsem si toto téma zvolila, je hned několik. Celá rodina z maminičiny strany pochází nebo se v dávné minulosti přestěhovala do západočeského města jménem Domažlice. Zde na Chodsku, jak se tomuto kraji říká, jsem strávila velkou část mého dětství u dědečka, který měl nejen velký vztah k mým rodičům a mně, ale také k muzice – hrál na harmoniku. Můj dědeček byl také iniciátorem toho, že jsem vůbec začala hrát na klarinet. Přál si to. Celé dětství jsem tedy z rádia poslouchala lidové písničky a příběhy. Dalším důvodem bylo i to, že máme v tomto kraji chalupu. Takže až do dnes se stále pohybuji v malé vesničce v českém pohraničí jménem Pivoň. Dalším důvodem je také to, že od mého raného dětství jsem se pohybovala ve folklorní lidové muzice jako hráčka na B klarinet a zpěvačka v souboru Meteláček, který je po několik let za sebou jedním z nejlepších folklorních souborů u nás v České republice. Proto jsem ihned věděla, jakým směrem budu chtít v mé bakalářské práci rozvíjet vědomosti a vzdělání.

Jasným cílem byl folklor, jenž je mou citovou záležitostí, na kterou je ale napsáno mnoho vysokoškolských prací. Tudíž se můj zájem směřoval k zajímavým osobnostem této muziky. Zde se zpět vracím k mému dědečkovi, díky kterému jsem od mala poslouchala jakési jméno Toníček Konrády. Tenkrát jsem ještě nevěděla, o koho se jedná, natož o jak velké osobnosti lidové hudby jsem poslouchala. Oba dva k sobě měli poměrně blízko, znali se mnoho let. Ale o tom více v následujících řádcích.

V první části jsem se zaměřila na životopis Antonína Konrádyho. Druhá část se věnuje právě jeho dudácké muzice, kterou společně s jeho kamarádem založili před více jak půl stoletím. Ve třetí části je dán pohled na region Chodsko, dudy a kroje, které jsou vzhledem k zaměření mé práce podstatnou součástí. Je to takové celkové zakončení všeho, o čem jsem se díky této práci dozvěděla a rozšířila své vědomosti.

Hlavním důvodem, proč jsem si toto téma zvolila, bylo to, abych zjistila, zda se mi mé mínění o stále trvající atraktivitě hrát v lidovém souboru a celkovém zájmu o hudbu mezi mladšími žáky a dětmi potvrdí nebo vyvrátí.

Cílem mé bakalářské práce je zjištění aktuálního pohledu Antonína Konrádyho na hudební dění v dnešní době, zájem dětí a žáků o hraní ve folklorních souborech, ale také zajištění dalších zajímavých informací ze života této dudácké legendy, které si rozhodně zaslouží být zapsány a doposud nebyly.

1. ANTONÍN KONRÁDY

Vyslovíme-li v Domažlicích, respektive na Chodsku jméno Konrády, vybaví se všem dudy, kroje, dudácká muzika a především lidová hudba. Neboť „*Co Konrády, to muzikant*“, říká se. Letos tato dudácká legenda oslaví již 90. narozeniny, což je neuvěřitelně úctyhodný věk.

Když člověk potká pana Konrádyho pod pódiem, jak čeká a odpočívá před vystoupením se svou dudáckou muzikou, má skoro pocit, že už nemá sílu před publikum dojít, natož zahrát známé chodské písně a lidové *poudačky*¹, jak se u nás na Chodsku říká. Opak je ale pravdou!

Poslední minuty před vystoupením jako kdyby do pana Konrádyho udeřil blesk, odhodí svou opěrnou hůl, nasadí čepec a s neuvěřitelnou energií nastupuje na pódium před obecností a s neskutečným elánem a energií v sobě se věnuje tomu, co opravdu miluje - hudbě.

A to si rozhodně zaslouží pozornost!

Mimo jiné za tento neuvěřitelný elán a lásku k hudbě, kterou, jak sám říká, bere jako radost ze života, dostal usměvavý a milý Toníček Konrády od města Domažlice Pamětní medaili města Domažlice za dlouhodobou propagaci chodského folkloru dne 24. 2. 2010.²

1.1. RODIČE A PRARODIČE

Maminka Antonína Konrádyho pocházela z velmi chudé rodiny. Byla nejmladší ze 13 dětí. Její jméno za svobodna bylo Olga Vondrašová. Dědeček – tatínek Olgy Vondrašové - Bernard Vondraš měl titul podúředníka. Původně, než byl dědeček Bernard jakýmsi poslíčkem, který na okrese nebo u soudu roznášel různá odvolání, spisy a podobně, byl koželuhem.

---

¹ Poudačky – Vyprávění mají humorné ladění, téměř vždy výchovně zaměřené. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz>

² Oficiální stránky města Domažlice. Dostupné z: <https://www.domazlice.eu/o-domazlicich/oceneni-mestem>

Náplní jeho práce bylo vycpávat a preparovat ptáky do muzeí a do škol, další prací, kterou se živil, bylo správcování v Chodském hradu.³

Podle vyprávění prý žili ve velké bídě a tatínek byl na ně hodně přísný. Když přišla maminka třeba jenom o pět minut později, než bylo domluveno, bylo opravdu zle. Přesto jí ale, jak se říká, neuhlídal. Olga Vondrašová měla Toníka v 17 letech. Co bylo z pohledu Toníkova dědečka nejhorší a z počátku to jeho mamince vyčítal, bylo to, že do jiného stavu přišla ještě před svatbou, a proto i se svatbou Antonínovy maminky a jeho tatínka zprvu dědeček nesouhlasil. Nakonec po několika měsících svolil, aby se syn nenarodil nemanželskému páru, což bylo dříve bráno za velkou ostudu.

Maminka Antonína Konrádyho byla švadlena, uměla vyšívat všelijaké výšivky a zdobení na kroje a vůbec byla na vše šikovná a pracovitá. Olga Vondrašová - Konrádyová zemřela relativně brzy na dnešní dobu. V zimě uklouzla a zlomila si ruku, kterou ji ve městě Klatovy operovali čtyři hodiny. V 61 letech podlehla plicní embolii zrovna v době, kdy Antonín i s dětmi byli mimo domov v Ostravě, kam když odjížděl a loučil se s maminkou tak netušil, že je to pro něj i pro jeho děti naposledy.⁴

Tatínek Antonína – také jménem Antonín se narodil v muzikantské rodině. „*Otec Antonín Konrády, houslista, byl původně elektromechanik, později učitel hry na housle a ředitel Lidové školy umění v Domažlicích.*“⁵

Dědeček Antonína (syna Antonína Konrádyho) Jakub Konrády byl skvělým opravářem a výrobcem hudebních nástrojů. Jednou dokonce dokázal opravit i varhany, a proto mu začali říkat „varhanář“.

---

³ KONRÁDY, Antonín a Ludmila FLIEGELOVÁ. "Hdyž pukl zabečí, hned srdce poskočí, aneb, Jak jsem začal pukla mačkat--": veselé vzpomínání na muzikantský život a Konrádyho dudáckou muziku. Domažlice: L. Fliegelová, 2012. ISBN 978-80-260-2493-4., s. 24

⁴ KONRÁDY, Antonín a Ludmila FLIEGELOVÁ. "Hdyž pukl zabečí, hned srdce poskočí, aneb, Jak jsem začal pukla mačkat--": veselé vzpomínání na muzikantský život a Konrádyho dudáckou muziku. Domažlice: L. Fliegelová, 2012. ISBN 978-80-260-2493-4., s. 11

⁵ STACHOVÁ, Martina. Chodské dudy v plzeňském folkloru. 2017. Diplomová práce., str. 21. Diplomová práce. Brno: JAMU. Vedoucí práce doc. MgA. Bohuslav Matoušek.

Jakousi hudební dílnu po dědovi Jakobovi zdědil jeho otec a strýc Jakub. Tatínek tam měl opravnu rádií a v druhé místnosti měl strýc Jakub také dílnu k opravě hudebních nástrojů. Tatínek Antonín dělal elektro údržbáře ve Kdyňských strojárnách. Vždycky říkával: „*Dokud budu hrát na housličky, tak budu na světě. Až jednou nebudu moc hrát, bude to můj konec*“⁶. A bohužel, aniž by to tušil, měl pravdu. Zlomil si v zimě na náledí ruku a velmi krátce na to ve věku 81 let zemřel.

Dědeček Jakub byl vyhlášeným hudebním nástrojařem i v zahraničí. Vyučil se ještě ve „staré Vídni“ jako varhanář a opravář jiných hudebních nástrojů a také jeho druhý syn – strýc Jakub, se vyučil hudebním nástrojařem. Jakub byl známým výrobcem dud, kterých za svůj život vyrobil a opravil přes 160 kusů.

Tatínek se původně vyučil také hudebním nástrojařem. Jako amatér postavil první rádio v Domažlicích a okolí, respektive na celém Chodsku.

Jak to dříve bývalo a snad už zase je, dědilo se řemeslo z otce na syna. A tak i Antonín Konrády se nejprve vyučil radiomechanikem.

1.2. DĚTSTVÍ

Antonín Konrády se narodil o půlnoci 26. 4. 1931 v Domažlicích, v části Bezděkov v domě, kde se po chalupě říká „U Vondrašů“ nebo „Na ostrůvku“.

Jediným Antonínovým sourozencem je sestra Jiřina Voráčková (roz. Konrádová). Oba dva se se sestrou narodili do stejného domu „U Vondrašů“, kde sdíleli společně jednu postel, což je v porovnání s dnešní dobou neuvěřitelné.

Ve vedlejší domě žil Antonínův strýc Jiří Konrády (učitel hudby) s manželkou a synem Milošem, bratrancem Toníka. V tom samém domě s nimi ještě žila jakási rodina Cibulkových, která měla dvě dcery – Miladu a Marii. S těmi se s bratrancem a sestrou velmi kamarádili.

---

⁶ KONRÁDY, Antonín a Ludmila FLIEGELOVÁ. "Hdyž pukl zabečí, hned srdce poskočí, aneb, Jak jsem začal pukla mačkat--": veselé vzpomínání na muzikantský život a Konrádyho dudáckou muziku. Domažlice: L. Fliegelová, 2012. ISBN 978-80-260-2493-4., s. 13

Od dětství měl Antonín velmi rád fotografování. Což byl na tu dobu poměrně problém, protože žádné fotoaparáty před druhou světovou válkou ani během ní nebyly volně dostupné. Vzhledem k tomu, že jeho otec měl tuze rád vynalézání nových aparátů a všeho, co se elektroniky, potažmo muziky týče, bylo velmi snadno předvídatelné, že se v tomto koníčku vzhlídně i malý Antonín. A tak se i stalo a malý Toník s bratrancem Milošem si takový fotoaparát vyrobil z krabičky, neprůhledného černého papíru/látky a špendlíku. Stejným kutilským způsobem si vyrobil přehrávač kazet nebo vyvolávač fotografií.⁷

1.3. ŠKOLNÍ LÉTA

V dnešní době je povinné navštěvovat před vstupem do základní školy školu mateřskou. V meziválečném období ale ještě žádné mateřské školy ani jesle neexistovaly. Vzhledem k tomu, že Antonínova maminka byla v jeho dětství velmi často nemocná a otec se věnoval podnikání, musel malý Toník navštěvovat chudobince, což byl jakýsi předchůdce školky, kde se o malé děti staraly řádové sestry. Když zrovna zůstal doma, starali se o něj dědeček s babičkou a dokonce i prababička s pradědečkem. To ale nebylo tak časté, a proto nejvíce času trávil v předškolním věku právě v chudobinci v Domažlicích.⁸

Na základní školu nastoupil Antonín rovněž v Domažlicích. V době mezi světovými válkami se základním školám říkalo „obecné školy“. Zde byla obecná škola pouze jedna, dělila se ještě na dívčí a obecnou.⁹

Již před válkou bylo jak mezi obyvateli, tak mezi učiteli jisté dělení dle národnosti a vyznání (Češi, Židé, Němci apod.). V obecné škole Toníka učilo mnoho vzdělaných a inteligentních lidí, kantorů, kteří museli za 2. světové války¹⁰ pedagogickou profesi opustit a začít pracovat v koncentračních táborech. I v domažlické obecné škole tomu bylo přesně tak.

---

⁷ BLÁHA, Zdeněk. Nezapomenutelné postavy chodského folklóru. V Domažlicích: Městské kulturní středisko v Domažlicích, 1999. ISBN 80-85042-00-2., str. 51

⁸ Chudobinec Domažlice – stával na místě, kde je nyní muzeum Jindřicha Jindřicha. Dostupné z: <https://www.domazlice.eu/o-domazlicich/pamatky/pamatky-v-domazlicich/muzeum-j-jindricha-240cs.html>

⁹ Obecná škola Domažlice – dnes Základní škola Domažlice, Komenského 17, 344 01 Domažlice. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-do/01059-skola-domazlice-1940-1961>

¹⁰ Druhá světová válka – 1939 až 1945. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Druh%C3%A1_sv%C4%9Btov%C3%A1_v%C3%A1lka

Během 2. světové války se řady pedagogů ztenčily, což ale nemělo na vědomosti a motivaci žáků žádný vliv.

Mladý Tonda měl ale v této smutné době velké štěstí. Měl rodinu, která se mu věnovala, milovala ho a snažila se mu dát to nejlepší vzdělání. Vyrůstal v hudebně velmi vzdělané rodině a to se samozřejmě dále s postupem času bylo čím dál více znát. Rodiče ho přivedli ke hře na housle a klavír, kterou jeho strýc Jiří, jenž byl kapelníkem, okomentoval slovy „*Ty jsi takovej šikovnej a já potřebuju bubeníka.*“¹¹ a tímto se tedy dostáváme k dalšímu hudebnímu nástroji, který pan Antonín Konrády ovládá, a těmi jsou bicí. Na tomto nástroji doprovázel kolegy z kapely jeho strýce Jiřího, kde byl jakousi „hvězdou kapely“. Od hry na pozoun nebo klavír, který se učil u milostpaní Lidmily Martinovské, a bicí se dostáváme k dalšímu nástroji, a tím je tahací harmonika. Svou první harmoniku dostal ve svých 5 letech, zprvu chodil hrát ke svým sousedům. Později se chodil učit na harmoniku znovu ke svému strýci Jiřímu, což ale pokládá za jistou chybu. „*Byl bych daleko lepší muzikant, než jsem, kdybych neměl strejdu jako učitele, protože jsem z něho neměl žádný respekt. Občas jsem dostal smyčcem přes prsty, když jsem hrál na housle falešně, ale jak se říká – nic jsem si z toho nedělal.*“¹²

1.4. DOSPÍVÁNÍ

Po ukončení studií na Obecné škole v Domažlicích se mladý Toník rozhodl studovat v Plzni na Střední odborné škole pro mechaniky, tehdy sídlila ve Škroupově ulici. Zde studoval mezi lety 1946 až 1950, kdy ukončil své studium velmi úspěšně. Střední školu ukončil učňovskou prací, ve které se svým vlastnoručně vyrobeným rádiem vyhrál 2. místo v soutěži.

---

¹¹ KONRÁDY, Antonín a Ludmila FLIEGELOVÁ. "Hdyž pukl zabečí, hned srdce poskočí, aneb, Jak jsem začal pukla mačkat--": veselé vzpomínání na muzikantský život a Konrádyho dudáckou muziku. Domažlice: L. Fliegelová, 2012. ISBN 978-80-260-2493-4., s. 28

¹² KONRÁDY, Antonín a Ludmila FLIEGELOVÁ. "Hdyž pukl zabečí, hned srdce poskočí, aneb, Jak jsem začal pukla mačkat--": veselé vzpomínání na muzikantský život a Konrádyho dudáckou muziku. Domažlice: L. Fliegelová, 2012. ISBN 978-80-260-2493-4., str. 28

„Pak jako syn „vykořisťovatele“, jsem musel nastoupit buď do dolů, nebo do těžkého průmyslu.“¹³ A proto po vyučení pracoval dva roky ve skladištích železa.

Mezi 40. a 50. léty, kdy mladičkový Antonín končil své studium na obecné škole, se chýlila druhá světová válka ke konci a spolu s ním se k nám do střední Evropy a dál hrnula vlna jazzové a swingové hudby, která měla neobvykle velkou oblibu u mladých lidí. Tato hudební novinka samozřejmě neminula ani Tonda, který jakožto velmi nadaný bubeník chtěl za každou cenu v nějaké té jazzové či swingové kapele hrát. O takové místo bubeníka začal být v této éře velký zájem, a proto Antonín neváhal a jednu takovou hudební kapelu si spolu se svým kamarádem Vladimírem Baierem, Václavem Cibulkou v roce 1946, tudíž těsně po osvobození, založili.

Ve swingové kapele Mistral hrálo celkem 17 hráčů – z toho 5 saxofonistů, 4 pozounisté, 4 trumpetisté, bubeník, basista, houslista a kytarista. V polovině 20. století nebylo ve zvyku, že by měly kapely takové množství hráčů, jednalo se o výjimku, když skupina obsahovala více než 4 až 6 hráčů.

V časech, kdy hrál Antonín Konrády v tanečním orchestru Mistral, byla ještě jeho budoucnost jednoho z nejznámějších dudáků vůbec v nedohlednu. Věnoval se plně hře na bicí, svým studiím a později práci. S postupem času se blížila povinná vojenská služba, do které nastoupil v roce 1952. Toto je pro posluchače a fanoušky Konrádyho dudácké muziky důležité datum.

Ještě před nástupem do vojenské služby o sobě opět dává vědět strýc Jiří, který mladému muzikantovi doporučí, ať začne hrát na dudy. Odůvodnil to tím, že ve vojenských kapelách bude určitě spousta bubeníků (není se čemu divit, stále se nacházíme v době plné jazzu a swingu), ale že dudáka tam určitě nebudou mít ani jednoho. A tak se v roce 1950, ve svých 19 letech, učí Antonín Konrády na svůj nejznámější a možná i nejoblíbenější nástroj – dudy aneb pukla, jak se jim na Chodsku tradičně říká.

---

¹³ KONRÁDY, Antonín a Ludmila FLIEGLOVÁ. "Hdyž pukl zabečí, hned srdce poskočí, aneb, Jak jsem začal pukla mačkat--": veselé vzpomínání na muzikantský život a Konrádyho dudáckou muziku. Domažlice: L. Fliegelová, 2012. ISBN 978-80-260-2493-4., str. 72

Jakmile nastoupil na vojnu, založil kromě Mistralu, který je v těchto letech aktivní skupinou, ještě další 2 hudební uskupení, která se naprosto svým hudebním stylem odlišují od jazzu, swingu nebo blues.

Dva nově vytvořené soubory již se nesou na vlně folklóru. První soubor byl založen v Pardubicích, kde se dokonce při své vojenské službě dostal Toník na Poddůstojnickou školu spojařskou a získat ocenění desátníka. Druhý soubor založil v Havlíčkově Brodě – tady se jednalo o menší uskupení v počtu 8 hráčů.

Již jako vojín byl také hráčem v kapele „Vítězná křídla“, která byla pod záštitou Uměleckého vojenského souboru letectva. Po ukončení působení v kapele „Vítězná křídla“ ještě působil několik měsíců v Armádním uměleckém sboru Víta Nejedlého.¹⁴

---

¹⁴ SVAČINA, Rudolf. Dudáci a dudácká muzika na Chodsku. Domažlice: Okresní národní výbor v Domažlicích, 1990., str. 85

2. KONRÁDYHO DUDÁCKÁ MUZIKA

V dnešní době již legendární folklórní soubor neodmyslitelně patří na Chodsko. V příštím roce oslaví Konrádyho dudácká muzika již neuvěřitelných 65 let působení na české hudební scéně. Málokteré soubory a kapely se mohou chlubit takovýmto neuvěřitelně vysokým věkem stále aktivního působení, během kterého nahráli a nazpívali přes 600 písní.¹⁵

2.1. VZNIK

„První dudáckou muzikou na Chodsku, která základní principy jednoduché lidové polyfonie¹⁶ porušila, byla v roce 1955 vzniklá muzika Konrádyho. Původně jen příležitostné používání kontrabasů a doprovodných houslí se u ní stalo koncem padesátých let pravidlem a ovlivnilo to i další později vzniklé dudácké muziky.“¹⁷ Kapela dostala jen malou chvíli po vzniku dobrou pověst. Jak bylo v první kapitole řečeno „Co Konrády, to muzikant“, takže i díky tomuto proslulému jménu, možná, měla hned od začátku kapela pozornost. Nyní se kapela řadí mezi ty nejlepší lidové muziky v Čechách. Úplně původně byla kapela založena jako duo v obsazení Antonín Konrády ml. a Zdeněk Bláha, postupně se do kapely začali přidávat další hráči, kteří byli z rodu Konrádyů, a proto se muzika jmenuje právě Konrádyho.

Od svého vzniku projela Konrádyho dudácká muzika nemalý kousek světa, což nebylo ani před nástupem minulého režimu, úplně snadné. Na své cesty, i jen za hranice Čech do Německa, potřebovala kapela povolení k vycestování, která jim vystavoval také muzikant, pan Zdeněk Baťa¹⁸ z Domažlic. Svou muziku byli zahrát například ve Francii, Německu,

---

¹⁵ Oficiální stránky Konrádyho dudácké muziky. Dostupné z: <http://www.kdm-cz.eu>

¹⁶ Vícehlas = Polyfonie je skladebná technika, při níž skladbu vytvářejí dva, tři, čtyři i více samostatných hlasů. Žádný hlas není vedoucí a ani doprovázející. Přenos techniky polyfonie do instrumentální tvorby znamenal vznik nových forem (např. fuga). BEJDÁKOVÁ, Martina. *Vícehlasé písně ve výchovně vzdělávacím procesu na 1. stupni ZŠ*. 2008. Diplomová práce. Brno. Masarykova univerzita v Brně: Pedagogická fakulta. Vedoucí práce: PhDr. Blanka Knopová, CSc., str. 10

¹⁷ BAIER, Vladimír. *VZPOMÍNÁNÍ NA DUDÁKY a některé další národopisné studie*. Domažlice, 2015., str. 85

¹⁸ Zdeněk Baťa – narozen 7. 6. 1930 ve Skutči, zemřel 20. 4. 2012 v Domažlicích, dědeček Kateřiny Bernklau. Dostupné z: Rodinný archiv Kateřiny Bernklau

Spojených státech amerických, Velké Británii, Maďarsku, Bulharsku, bývalém Sovětském svazu, Polsku a v mnoho dalších zemích napříč kontinenty.

2.2. REPERTOÁR

Mezi repertoár této muziky se rozhodně řadí lidové písně jihozápadních Čech, potažmo oblasti Chodska. Pojednávají o každodenních strastech dávných obyvatel, o lásce, o hospodářství, některé texty obsahují jakési vtipné historky. Ve svých písních muzikanti ani na chvíli nezapomínají, odkud pochází a vše zpívají v typickém chodském nářečí, bulačině. V tomto momentě se stává často to, že ne všichni posluchači, obzvláště ti z jiných krajů, tomu, co se právě zpívá, porozumí. Slova, která se vyskytují v textech písniček, jsou pro tento kraj typická. Patří k nim například: žádnýj - žádný nebo také nikdo, íčko – teď, hejtu – tady/sem, nejčko – načež, sícnout – sednout, poudám – povídám, pá m – povídám, nechoj – nechod', hu – u, lajce – lavice, kajda – blůza, kabátek, huž – už, bul – byl atp. Toto nářečí samozřejmě neslyšíme jen v lidových písních, ale také v běžné komunikaci Chodů.

Jen pro představu přikládám pár názvů písní, které tato muzika hraje (názvy se zdají být spisovně nesprávně napsána, ale taková již bulačina je a písně jsou napsány „po chodsku“ v pořádku): Zelený Hájové, Mestlova¹⁹ polka, Nad Dílama²⁰, Bul bych já to chlap, Domažlice sú pěkný městečko, Ztratila jsem kajdu, Žádnýj neví, co sou Domažlice, Já ráda miluju²¹ a mnoho dalších.

Muzika také hraje „Darebné písničky“, které můžeme slyšet každé Chodské slavnosti²² v pořádku, který se jmenuje „Dudácké štandrlé“²³. Takto pozdě se písničky zpívají proto, že obsahují lechtivý text a poudačky, které nejsou vhodné pro malé děti.

---

¹⁹ Jan Mestl – nar. 8. 8. 1877 v Hlohové, zemř. 1949, tamtéž, Znamý dudák, autor slavné Mestlovy polky. BAIER, Vladimír. VZPOMÍNÁNÍ NA DUDÁKY a některé další národopisné studie. Domažlice, 2015., str. 173

²⁰ Díly – obec se nachází v okrese Domažlice v Plzeňském kraji. Dostupné z: www.wikipedia.org/Dily

²¹ HRUBÝ, Vojtěch. Zadudej dudáčku, jak umíš.: kritická edice instruktivních skladeb pro dudy a dudáckou muziku u příležitosti 100. výročí autorova narození. Strakonice: Pošumavská dudácká muzika, 2015.

²² Chodské slavnosti – Roku 1955 se uskutečnil první ročník Chodských slavností. V prvních pěti letech existence se akce profilovala jako přehlídka folklórních souborů z české etnografické oblasti. Dostupné z: www.chodskeslavnosti.cz

2.3. SLOŽENÍ

Od založení Konrádyho dudácké muziky se hlavní jádro muzikantů nezměnilo. Samozřejmě je to z toho důvodu, že oba původní zakladatelé, Antonín Konrády ml. a Zdeněk Bláha, stále s muzikou a velkým elánem, chutí hrají, vystupují a poudají.

Tyto dva skvělé hráče dal dohromady Toníkův strýc Jakub Konrády. „*Dva roky jsme pak hráli s Toníkem pro vlastní radost a potěšení po vesnicích v okolí Domažlic, kam jsme jezdili na motorce.*“²⁴ V době, kdy se Konrádyho dudácká muzika rozrostla ze dvou hráčů na více, stál u zrodu výše zmíněný Jakub, otec Antonín Konrády st., František Baier²⁵, František Píkhart, František Maier, Jaromír Horák, Jiří Kapis.

Antonín Konrády st. hrál spolu se strýcem Kubíkem Konrádym na housle, Antonín Konrády ml. hrál na dudy, Zdeněk Bláha na dudy a kontrabas, František Maier na Es klarinet, František Píkhart na B klarinet, František Baier na Es klarinet a skvělou zpěvačkou a manželkou Zdeňka Bláhy, Věrou Rozsypalovou. Chvilí po založení vystřídá Antonína Konrádyho st., který odchází do důchodu, houslista Stanislav Tomala.²⁶

2.4. HISTORICKÝ ROZVOJ

Na počátku Konrádyho dudácké muziky mohli muzikanti hrát pouze v okolí Domažlic.²⁷

„Křest s naší muzikou jsme si odbyli na prvních Chodských slavnostech na domažlickém Sokolišti. Poté zájem o naši kapelu stoupal. Začali jsme natáčet i v plzeňském rozhlase, načež přišla překvapivá pozvánka na Světový festival mládeže a studentstva v Moskvě. Bylo nám pětadvacet let a byl to náš první velký vandr. V Moskvě jsme získali dvě medaile

---

²³ Štandrlle - zastaveníčko, dostaveníčko. Dostupné z: www.prirucka.ujc.cas.cz

²⁴ BLÁHA, Zdeněk. *Můj život s lidovou muzikou*. Plzeň: Nava, 2017. ISBN 978-80-7211-524-2., str. 61

²⁵ Baier, Vladimír, etnograf, etnomuzikolog, publicista a skladatel, narozen 18. 3. 1932, Domažlice. Dostupné z: www.ceskyhudebnislovník.cz

²⁶ Stanislav Tomala, nar. 12. 11. 1936 v Kamenici, zemř. 8. leden 2009 v Plzni. Hru na housle studoval na VHPŠ v Ostravě, absolvoval v roce 1959. Od roku 1964 vyučoval na Lidové škole umění v Domažlicích. Od 1. 9. 1964 byl ředitelem LŠU po Jaromíru Jindřichovi, který odešel do důchodu. Dlouholetý vedoucí kapely Chodovanka. Dostupné z: www.mekbn.cz/

²⁷ POSPÍŠIL, Josef. *Nejen za vesnickými muzikanty*. Plzeň, 2005. ISBN 80-239-4292-1., str. 106 - 110

– kapela zlatou a dudácké duo stříbrnou. Po tomto úspěchu přicházely četné pozvánky na různé festivaly, načež jsme probrouzdali pěknou řádku evropských měst, z nichž jsme si pak přivezli nejedno velké ocenění.“²⁸

Právě při soustředění, které trvalo čtrnáct dní v Hradci Králové, po kterém odjela muzika na festival do Moskvy, se Toníček Konrády seznámil se svou ženou Vlastičkou. Jeho nastávající manželka zde vystupovala se souborem „Opavica“, kde tančila a který byl velmi početný. V letošním roce oslaví manželé diamantovou svatbu, jak mi sám Toník při našem rozhovoru pyšně a spokojeně oznámil.

Je tedy zřejmé, že festival v Moskvě, který je výše zmíněný, byl pro celou kapelu zlomový. Během celých 65 let se kapele také podařilo nahrát nebo se podílet na nahrávání několika CD. Mezi ně patří: České lidové muziky, Chodský zpěvník, Písně a tance z Chodska, Lidovo písně z Jindřichova chodského zpěvníku, Když pukl zabečí, každý si poskočí, Václav Švík – Zpěvák a dudák a nejnovější CD, které kapela nahrávala bylo k jejich 60. výročí od založení, jmenuje se „60 let s chodskou písní“.

2.5. NYNĚJŠÍ PODOBA

Do dnes v kapele působí stále dva její nejhlavnější zakladatelé a to Antonín Konrády ml., který se hostí zpěvu a dud a Zdeněk Bláha, který taktéž skvěle muziku doprovází svým zpěvem a kontrabasem. Dále můžeme v kapele slyšet Toníčkovu dceru Ivanku Červenou, za svobodna Konrádyovou, syna Vlastimila Konrádyho, který doprovází muziku svou hrou na B klarinet, sympatického učitele Romana Kaase na Es klarinet, Jaroslava Švíka, který stejně tak jako Antonín Konrády, doprovází muziku svým zpěv a hrou na dudy, Jaroslava Lucáka na housle a v neposlední řadě zpěvačku Lenku Turníkovou.

Ani v dnešní době nepřestala Konrádyho dudácká muzika cestovat a stále vystupuje například v sousedním Německu. I když se na vystoupeních během roku ne vždy sejde kapela ve svém plném počtu, tak ale i přes to se najde alespoň jedna akce, na které všem hráčům záleží, a kterou si nenechají nikdy utéct. Jsou jimi pro všechny Chody tradiční Chodské slavnosti. Dnes má soubor tak velký hlas, že již dvě hodiny před samým vystoupením

---

²⁸ BLÁHA, Zdeněk. *Můj život s lidovou muzikou*. Plzeň: Nava, 2017. ISBN 978-80-7211-524-2., str. 62

bývá hlediště zaplněno. Zkrátka tradice se mají dodržovat a nejinak je tomu i v tomto případě.²⁹

---

²⁹ Oficiální webové stránky Konrádyho dudácké muziky. Dostupné z: <http://www.kdm-cz.eu>

3. TRADIČNÍ HUDBA, KROJE A ZVYKY CHODSKA

„Lidová píseň bezesporu neztratila nic na svých hodnotách. Jako užitý žánr je těsně spjata s určitou dobou, o níž vypovídá realisticky a velmi pravdivě. Prostřednictvím lidových písní se dozvídáme o životě lidí před několika staletími, lépe a barvitěji než z učebnic dějepisu si dokážeme představit různé pracovní postupy, průběh obřadů, životní styl našich předků, z písní vycítíme i jejich úvahy, myšlenky, přání a tužby, radosti a smutky.“³⁰

„Mnohé z písní si předávaly celé generace a staly se tak nejpřirozenějším a také nejčistším projevem obecné hudebnosti, současně však též neocenitelným dokumentem hudebních kořenů příslušného etnika. Folklor vzniká a dosud vzniká v nejrůznějších částech světa a na mnoha místech je dosud jediným hudebním projevem vůbec. Velmi se různí podle kontinentů, zemí a tradic v melodice, rytmu i harmonii a odlišnost užívaných hudebních nástrojů.“³¹

Hudba je pro region Chodsko opravdu srdeční záležitostí, něčím, co si Chodové brání téměř vlastním tělem. Folklorní vystoupení zde nikdy nezejí prázdnotou a návštěvníci vždy alespoň jednu píseň z repertoáru souboru znají. Konrádyho dudácká muzika a ostatní domažlické folklorní soubory obecně zpívají písně, které se silně dotýkají historie tohoto kraje.

Lidové písně domažlického kraje jsou jak instrumentální, tak vokální. Mezi instrumentální skladby patří například: Mestlova polka, Polka pro lžice, Štajdyš (ty později do vokální formy upravil Mistr Jindřich Jindřich³²) a mnoho další.

Vokální skladby jsou například: Já ráda miluju, Bul bych já to chlap, Bulačina (Chodská hymna), V nevolickém oudolí, Mrákovská hospoda, Serum let sem nevidíl a další.

---

³⁰ SLAVÍKOVÁ, Marie. VÝCHOVNÉ VYUŽITÍ LIDOVÉ PÍSNĚ V HUDEBNÍ VÝCHOVĚ. POLEDŇÁK, Ivan. Lidová píseň a hudební výchova. Olomouc: Hanex, 1997, s. 35. Musica. ISBN 80-85783-16-9.

³¹ Lidová hudba. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Lidov%C3%A1_hudba

³² Jindřich Jindřich, nar. 5. 3. 1876 v Klenčí pod Čerchovem, zemř. 23. 10. 1967 v Domažlicích. Hudební skladatel, hudebník, klavírista, národopisec, regionalista, autor odborných publikací, čestný občan Domažlic, národní umělec. Dostupné z: <http://www.chodsko.net/chodskem/celeb-detail/451>

Zamyslíme-li se nad charakteristickou hudební formou, ze které nám tradiční lidové písně Chodska vznikají, jedná se mimo vokální a instrumentální formu také o 2dílnou nebo 3dílnou písňovou formu, často periodickou, ale nalezneme také skladby neperiodické. Lidové písně se přenášejí a zanechávají díky ústní tradici, přezpívávání písní svým dětem a dál. Tímto způsobem se do dnešní doby dochovalo velké množství několik stovek let starých písní, u nichž nemáme mnohdy ani původní, originální zápis.

Pokud se zaposloucháme do instrumentálního projevu folklórních souborů na Chodsku, tak můžeme rozhodně slyšet různé trylky, improvizované ozdoby na konci skladeb, harmonické variace a další.

Nástroje, které můžeme rozhodně v chodské folklórní hudbě slyšet, jsou jednoznačně dudy, klarinet/písač, jenž má roli primaše – hlas první³³, housle, fanfrnoch, vozembouch a kontrabas. V některých písních staršího data můžeme také nějaké soubory vidět a slyšet hrát na valchu kuchyňskou vařečkou.

Je dobré také podotknout, že postupem takového množství let a samozřejmě i regionálním zařazením (Slezsko, Čechy, Chodsko, Morava aj.), se u lidových písní mění rytmus, pohyb melodie nebo tempo. U takto starých tradičních skladeb často neznáme autora, ale známe jméno autora, který později hudební formu upravoval. Podíváme-li se dále do historie tak zjistíme, že rozvoj lidové písně tak, jak ji my dnes zpíváme v různých obdobích (Vánoce, Velikonoce, jaro, žně atd.) datujeme až do 17. století.³⁴

3.1. ZEMĚPISNÉ ZAŘAZENÍ CHODSKA

„Oblast Chodska, tak jak ji známe dnes a jak vstoupila do národního povědomí, je pouze jednou částí chodského osídlení západní hranice. Ve středověku tato česká etnografická skupina obývala rozsáhlé území, rozkládající se v pásmu od Domažlic přes Bor a Tachov po Planou.“³⁵

---

³³ VRÁNOVÁ, Marcela. Strukturální analýza písňových fondů uložených v Národopisném muzeu Plzeňska. 2014. Diplomová práce. Plzeň. ZČU v Plzni, Fakulta filozofická. Vedoucí práce: prof. PhDr. Jarmila Doubravová, CSc., str. 23

³⁴ PAJER, Jiří. Svět lidové písně. Strážnice: Ústav lidového umění, 1989, 128 s. Metodické monografie, sv. 4

³⁵ Chodsko. Dostupné z: <http://web.quick.cz/chodsko1/chod.htm>

Chodsko se nachází na jihozápadě Čech. Jakýmsi pomyslným okresním hlavním městem jsou bezesporu Domažlice. Celý tento kraj je chráněný pohořím, které se jmenuje Český les. Ten je po celá staletí, tisíciletí – díváme-li se na to z geologického hlediska, přírodní hranicí mezi Chodskem a Bavorskem. Protéká zde řeka Zubřina, Mže a Radbúza. Dále samozřejmě protéká touto oblastí spousta potoků a menších potůčků jako je Pivoňka (protéká vsí Pivoň), Černý potok (protéká kolem kolonie zahrádek až na konec Domažlic, směr Kdyně) nebo potok Mračnický (pojmenovaný podle vsi Mrákov).

V minulosti, přesněji v 19. století, bylo Chodsko rozděleno na 2 části. Na horní Chodsko a dolní Chodsko. Horní Chodsko bylo považováno za to méně bohaté, za to zde lidé více drželi při sobě. Větší chudoba se odrážela jak v jídle, tak ve vybavení domů i zdobení krojů. V horním Chodsku byli nejvíce řemesel, oproti tomu na dolním Chodsku bylo více zemědělců, což se rovněž odráželo ve stylu jejich žití. Lidé zde měli více peněz a prostředků, bohatší moučná jídla, barevněji a honosněji zdobené kroje a především velké hospodářské statky plné zvířat.³⁶

3.2. DUDY

Nástroj, který nenechá ani jednoho posluchače bez povšimnutí. Jeho ječivý a mečivý zvuk je důvodem, proč při zadudání lidé zpozorní a poslouchají, co ze sebe tento instrument vydá dál.

Na Chodsku se dudám kromě puklu říká také „čertovskij nástroj“. To možná podle svých dřevěných vyřezávaných rohů, kozí – čertí hlavy, zahnutého zvířecího rohu na zádech a chlupatého měchu. Rozhodně dostal přívlastek čertovskij i podle zvuku, který ze sebe vydává.

Většina Chodů a Čechů obecně si díky tomu, že jsou u nás dudy brány jako tradiční nástroj, který býval kdysi ústy foukací, mysleli, že se tento instrument v 18. až 19. století vyrobil právě u nás. Jak se ale domnívají historikové podle zatím známých historických pramenů, pravda o výrobě dud je opravdu překvapivá.

---

³⁶ KURCOVÁ, J. Neobyčejné obyčejje Chodska. Kolinec: AgAkcent, s. r. o., 2014. ISBN 978-80-87018-30-9.

Skutečnost o tom, že se dudy vyrobily v Čechách je jiná „i když historici se dnes přou, zda mají původ v Indii, Řecku či Babylonii. Většina se však shoduje, že se na jejich vzniku ve druhé tisíciletí před novým letopočtem podílel pastevecký národ Chaldeů³⁷ žijící mezi řekami Eufrat a Tigris, což bylo v někdejší Babylónii, dnešním Iráku. Tehdy asi některý z hudebně citících pastevců uřízl kousek silnějšího rákosu a pokoušel se na něj nějak zatroubit.

3.3. CHODSKÝ KROJ

Již od nepaměti se na území našeho státu dodržuje jakési oděvní dělení regionů od sebe samých. Těmto oděvům říkáme kroje. Jedná se o oděv, který nám říká z kterého je kdo kraje, jakého je vyznání, kam v hierarchickém dělení sociálních skupin patří, má opravdu mnoho významů.

Podle kroje dokážeme rozeznat Moravana, Hanáka, Slezana, Krkonošského horala nebo právě Choda.

Na Chodsku v první řadě od sebe oddělujeme u žen na 2 typy krojů, a to hornochodský a dolnochodský, dále je dělíme jen na kroj mužský a dětský.

Pánský kroj se dělí na slavnostní, bálový, mládenecký, vycházkový a všední. Neřešíme zde, zda muž pochází z horního Chodska či dolního. Pro obě dvě oblasti jsou, co se týče mužů, stejné kroje.

Slavnostní kroj se nosí na výročí, svatby, církevní obřady jakými jsou třeba křtiny, na narozeniny apod. Od ostatních se odlišuje tím, že k základnímu oblečení, což je košile a žluté ¾ kalhoty, vesta, ouvazky³⁸, černé vysoké kožené boty/holínky a přes košili se oblékne kabát „šerkovák“³⁹. Na hlavu si muž nasadí širák⁴⁰.

---

³⁷ Chaldejci – semitský kmen, snad příbuzný s Aramejci, který se od 9. stol. př. n. l. usazoval zejm. v jižní Mezopotámii. 625 př. n. l. založena tzv. chaldejská dynastie, jejíž vládcové sídlili v Babylónu a postupně vytvořili velkou říši (tzv. novobabylónská říše); nejznámějším představitelem dynastie byl Nabukadnesar II. (605 – asi 562 př. n. l.). Chaldejci vládli v Babylónu do 539 př. n. l. (poražení Peršany). Dostupné z: <https://leporelo.info/chaldejci>

³⁸ Ouvazky – bílé punčochy nad kolena

³⁹ Šerkovák - podle materiálu, z něhož je vyroben - tzv. šerky, což je vlastně vlna. Dostupné z: <http://www.plzenskykraj.cz/cs/clanek/prezident-na-zacatku-navstevy-v-kraji-obdrzel-chodsky-kabat>

Bálový kroj se nosil, jak už můžeme odvodit od názvu, na bály, folklorní vystoupení, ale opět také na narozeniny, výročí, svatby apod. K základnímu oblečení⁴¹ se přidává bohatě zdobená kazajka, vysoké kožené černé boty/holínky nebo střevíce černé barvy a chlupatý čepec neboli vydrovka.

Mládenecký kroj se opět nosí na výše zmíněné kulturní a církevní akce. K základní části kroje se přidává zdobená vesta s velkou mašlí, modrý dlouhý kabátek a širák. Na nohou má muž nízké černé kožené boty/nízké holínky.

Vycházkový kroj se od ostatních liší tím, že je vlastně pro nás nejvšednější. Tento kroj je u nás nejvíce vidět. Opět se k základním prvkům kroje přidávají další vrstvy oblečení, jako je tmavá vesta s velkými zlatými knoflíky, které jsou precizně šity v přesných vzdálenostech od sebe, u kapsy vesty je většinou přišita velká mašle s bohatým květinovým zdobením, což je na Chodsku velmi tradiční vzor. Na nohou nosili muži dřeváky, holínky nebo střevíce, podle počasí se také přidávaly ouvazky. Na hlavě měli muži opět chlupatý čepec - vydrovku.

Posledním mužským krojem Chodska je kroj všední. Ten muži nosili každý den, pracovali, a jak se říká, fungovali v něm. Všední kroj se skládá opět z bílé košile, která je tentokrát bez výšivek a krajkových zdobení, žlutých $\frac{3}{4}$ kalhot, dřeváků/kožených pantoflí, zástěry a koženého čepce. Podle počasí muži měnili $\frac{3}{4}$ kalhoty za dlouhé kalhoty a přidávali ouvazky. Dřeváky se v zimě vyměnily za teplejší zimní obuv.⁴²

Dámský kroj, nehledě na dvojí dělení podle dřívějšího rozdělení Chodska, je oproti mužskému kroji opravdu o hodně víc zdobený a složitý nejen na ušití, ale i na samotnou přípravu a obléknutí.

Budeme-li se nyní bavit o hornochodském kroji, tak ten má hned několik svých druhů jako jsou například: kanduš s košilkou, kroj přástkový pro svobodné a mladé vdané paní, kroj přástkový pro starší dámy, kroj pro droužku, kroj pro nevěstu, kroj všední a šaty.

---

⁴⁰ Širák – černý kožený klobouk, kulatý

⁴¹ Základní součást kroje – bílá košile s krajkovými detaily, $\frac{3}{4}$ žluté kalhoty nebo kalhoty dlouhé, záleží na ročním období, vesta a ouvazky – také záleží na počasí.

⁴² Dostupné z: <http://www.chodsko.net/chodskem/kroje/muzsky>

Kandůš⁴³ s košílkou dále zahrnuje do svých částí spodničku/kombiné, košílky, fěrtuch⁴⁴, nápěnkou⁴⁵, připínátko⁴⁶, spínací špendlíky na celkové zajištění vrstev, okrasně stužky, vejskáček⁴⁷ a černé střevíce nebo dřeváky.

Kroj přástkový⁴⁸, který mohly nosit na folklórní nebo církevní příležitosti buď mladé vdané ženy, nebo svobodné slečny se skládá z červených silonek/punčoch, ouvazků, spodničky, pistulky⁴⁹, šerky⁵⁰, fěrtuchu, lajblíku⁵¹, šátku na krk a červeného šátku na hlavu, nápěnkou, připínátka, vejskáčku a střevíců.

Kroj přástkový, jenž mohly nosit pouze starší ženy a dámy se od toho přástkového pro svobodné slečny a mladé ženy hned na první pohled. Na rozdíl od toho pro mladé ženy, který je laděn do veselých barev, kde převládá barva červená, se tento výrazně zahaluje do barvy černé.

Nosí se pro stejně zaměřené příležitosti a vlastně se ani částmi moc neliší, pouze se přidává právě onen černý kabátek, díky kterému ihned každý poznal, zda je žena vdaná nebo ne a kolik je jí asi let.

Historicky nejmladším krojem je kraj pro droužku⁵². Nosí ho malá děvčátka a mladé slečny, rozhodně se tedy nehodí ke starším dámám. Zde se nosí na rozdíl od červených punčoch

---

⁴³ Kandůš – Hlavní šaty, na konci spodní části jsou 2 řady krajek na červeném plátně, ze kterého je kandůš ušita.

⁴⁴ Fěrtuch – Zástěra.

⁴⁵ Nápěnka – Červená stuha, která se dává slečnám do pasu a váže do mašle.

⁴⁶ Připínátko - brož

⁴⁷ Vejskáček – Bíle vyšívaný kapesníček, šátek, který se zastrkává za fěrtuch.

⁴⁸ Přástky – Tradice z období adventu, předání lnu a vlny. Dostupné z:
<https://liborcermak.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=571751>

⁴⁹ Pistulka – Košile s krátkým rukávem.

⁵⁰ Šerka – Vlněná červená sukně.

⁵¹ Lajblík – Zdobená vestička.

⁵² Droužka – Družička nevěsty.

hnědé, spodnička, rukávce⁵³, šněrovačka, sukně, připínátko, vejskáček, fěrtuch, pantl, opět spínací špendlíky pro jistotu držení celého kroje, žalínový⁵⁴šátek na krk, věneček na hlavě a černé stěvíce či dřeváky.

Kroj pro nevěstu je v dnešní době opravdu zvláštností. Dnes máme nevěstu zahalenou do barvy bílé, dříve tomu tak na Chodsku nebývalo. Kroj pro nevěstu se skládá z červených punčoch, spodničky, ouvzků, tylového šátku, košile s dlouhými rukávy a bez límce, černé šerky, černého kabátku, tylového fěrtuchu, čepení⁵⁵, bílého kapesníčku a modlitební knížky.

Předposledním druhem kroje je ten všední. Ženy ho nosily stejně jako muži každodenně a pracovaly v něm. Od všech výše zmíněných krojů se velmi liší svou jednoduchostí a decentní barevností. Má pouze 5 částí, a to žejdlíčkovou košili, kandůš, spínací špendlíky, fěrtuch a stěvíce nebo dřeváky.

Posledním hornochodským krojem jsou tzv. šaty. Jedná se zřejmě o nejvíce rozšířený a oblíbený kroj v dnešní době. I v minulosti se tento kroj oblékal pro veškeré příležitosti a byl oblékán všemi generacemi, nebyl zkrátka věkově omezen. Části šatů jsou hnědé punčochy, šaty (kandůš), žejdlíčková košile, fěrtuch, spínací špendlíky, šátek na krk – není nutností, vejskáček a dřeváky či stěvíce.

Co se týče krojů dolnochodských, tak ty jsou oproti těm hornochodským o něco barevnější, veselejší, mají více vrstev nebo mají kousky oblečení ušití z výrazně dražších a hůře dostupných materiálů, což je samozřejmě způsobeno větším bohatstvím, jak již bylo zmíněno v podkapitole o zeměpisném zařazení Chodska.

Dolnochodskými kroji jsou: kroj s malými rukávečky, dožínkový kroj, kroj pro droužku, kroj pro nevěstu, kroj s jupkou, kroj s kabátem a plenou, kroj s kožíškem a plenou, kroj velký s rukávci a kroj všední.

---

⁵³ Rukávce – Košile s velkými rukávy, které se tanto speciálně nažehlují, zapíná se netradičně vzadu na knoflíky.

⁵⁴ Žalínový – šátek, který má třásně, opět velmi typický pro Chodsko.

⁵⁵ Čepení – Pokrývka hlavy, která je tvořena velkou spoustou barevných stužek a detailů, jedná se o nejbarevnější část celého svatebního kroje.

Jako první byl zmíněný kroj s malými rukávečky, ten dívky nosily k muzice. Je složen z červených punčoch, spodničky, zástěrky, rukávečků, bílého šátku s květovaným vzorem a střevíců nebo dřeváků. Věková hranice pro oblékání tohoto kroje není určena.

Dožínkový kroj, který jak už název napovídá, se nosil v období dožínek, což zahrnuje měsíc červenec nebo srpen, záleželo na přírodě a rychlosti růstu obilí. Ani tento kroj se v jeho složení moc neliší, jen je přidáno pár kousku oblečení, který je pro tuto slavnost použit. Ženy si oblékaly opět červené punčochy, spodničku, pistulku, sukni mondolku⁵⁶, fěrtuch, kašmírový šátek na krk, černý, květy zdobený šátek na hlavu, šátek do ruky a střevíce nebo vlněné pantofle.

Kroj pro droužku z dolního Chodska je oproti tomu z horního Chodska opravdu velmi chudý. Hornochoďský kroj má hned několik vrstev a částí navíc. Droužky oblékaly červené punčochy, 2 až 3 spodničky, spodní košili, rukávce, tylový šátek, lajblík, sukni šerku, fěrtuch, brokátový šátek na krk, čepení, pantl, 2 ozdobné brože, nápěnkou, vyšívaný šátek do ruky, spínací špendlíky a střevíce nebo bůtky⁵⁷.

I kroj pro nevěstu se v této části Chodska lehce liší, je oproti tomu prvně zmíněnému o něco barevnější, ale i přes to se také halí do černé barvy. Nevěsty oblékaly červené punčochy, 2 až 3 spodničky, spodní košili, lajblík, kožíšek, sukni šerku, tylový šátek, tylový fěrtuch, brokátový šátek na krk, čepení, pantl, 2 ozdobné brože, spínací špendlíky, vyšívaný šátek do ruky, střevíce/bůtky a stejně jako dolnochoďské nevěsty i tady musely mít v ruce modlitební knížku.

Kroj s jupkou je jeden z těch slavnostnějších. Nosí se v období postu, adventu, do kostela na mše, na pohřby, křtiny a další náboženské a zvláštní příležitosti. I tento kroj je zbarven tmavými barvami – modrou, černou nebo fialovou. Pro tento sváteční kroj si ženy oblékaly červené punčochy, spodní košili, spodničku, sukni s živůtkem⁵⁸, jupku⁵⁹, zástěru, pantl, šátek do ruky, kašmírový šátek na hlavu a střevíce nebo slavnostní bůtky.

---

⁵⁶ Mondolka – Polovlněný materiál.

⁵⁷ Bůtky – Nízké střevíce s nízkým podpatkem.

⁵⁸ Živůtek – Horní díl kroje, zapíná na se háčky.

Kroj s kabátkem a plenou je odlehčenější verze kroje s kožíškem a plenou. Vrstvami se kroj v základu neliší, jen se podle počasí a ročního období obléká buď kabátek, nebo kožíšek. Pokud je žena svobodná, nosí na hlavě přes černý šátek ještě šátek bílý. Základními částmi kroje jsou červené punčochy, spodní košile, lajblík, 2 až 3 spodničky, kabátek, tylový šátek, šerka, kabátek/kožíšek, brokátový šátek na krk, černý šátek přes hlavu/bílý šátek přes něj v případě, že je ho nosí slečna, pantl, bílá vyšitá plena, 2 ozdobné brože, nápěnka, spínací špendlíky, bůtky nebo střevíce a do ruky si žena vezme vyšívaný šáteček. Obě dvě verze tohoto kroje se nosí na velmi zvláštní příležitosti, jedná se o málo nošený typ kroje.

Předposledním dolnochodským dámským krojem je ten s velkými rukávci. Nosí se k muzice nebo na poutě, vesměs na zábavné akce a ne tolik oficiální události. Od ostatních dolnochodských krojů se taktéž téměř neliší. Oblékají se opět červené punčochy, 2 až 3 spodničky, spodní košile, lajblík, tylový šátek, fěrtuch, šerka, rukávce, brokátový šátek na krk, černý šátek na hlavu, pantl, 2 ozdobné brože, bůtky nebo zdobené střevíce, šátek do ruky a spínací špendlíky pro celkově dobrý vzhled a pevnost oděvu.

Posledním ženským typem je kroj všední. Opět ho dolnochodské ženy tak jako ty hornochodské nosily ve všední dni a do práce. Od ostatních je velmi prostý, obléká se pouze spodní košile, spodnička, sukně, zástěra, šátek na hlavu, pantofle a v závislosti na počasí také punčochy a jupka.

Samozřejmě nemůžeme zapomenout ani na ty nejmenší. I děti měly každý svůj kroj pro jakoukoliv příležitost. Dětské kroje již nejsou tolik odlišované pro různé události. Pro chlapce je ušit jen jeden kroj a to s vestou. Je nošen na různé akce, církevní obřady, poutě, narozeniny apod. Jeho části jsou ouvazky, košile, kalhoty, vesta, vydrovka a dřeváky nebo střevíce.

Hornochodská děvčátka, tak jako ta dolnochodská nosí kroje s rukávci. Odlišují se od sebe pouze zdobeností, materiály a celkovou hodnotou, což se zase odráží od toho, z jaké části Chodska dívka pochází. Obojí kroje se nosí na velmi slavnostní události a církevní příležitosti.

---

⁵⁹ Jupka – Vestička, bohatě zdobená různými květinami, vpředu má řady krajkového zdobení. Je velmi barevná.

Malé slečny v horním Chodsku nosí punčochy, spodničku, rukávce, šněrovačku, fěrtuch, sukni, pantl, připínátko, spínací špendlíky, želínový šátek na krk, vejskáček, věneček na hlavu a dřeváky nebo střevíce.

V dolním Chodsku holčičky nosí červené punčochy, spodničku, rukávce, zástěru, sukni s živůtkem, brokátový šátek na krk, tylový šátek, pantl, šátek do ruky, věneček na hlavu, 2 ozdobné brože, spínací špendlíky a střevíce.

Neutrálními kroji pro obě dvě oblasti jsou kroj s jupkou a kroj s rukávečky. Také tady se vrstvy od kroje s rukávci neliší, pouze se přidá jupka, nebo se košile vymění za tu s velkými rukávečky, záleží na druhu. Kroj s jupkou se nosí na zvláštní příležitosti, také se dle svátečních období liší svou barevností, odstínem, do kterého je kroj laděn.

Posledním dětským krojem je ten pro kojence a batolata. Částmi jsou punčocháče, košilka, šaty, sukýnka, čepička, a pokud je dítě v zavinovačce, tak také zdobená peřinka.

Kroj s jupkou se nosí na zvláštní příležitosti, také se dle svátečních období liší svou barevností, odstínem, do kterého je kroj laděn.⁶⁰

V dnešní době je jakýkoliv kroj opravdu finančně náročný na pořízení, i pokud se jedná o koupi v starožitnictví. O mnohem vyšší cenu se jedná, pokud si samozřejmě člověk nechá šít kroj na míru.

3.4. ZVYKY A TRADICE NA CHODSKU

Samozřejmě, že mezi nejvýznamnější zvyky a tradice na Chodsku patří již výše zmíněná hudba, o které celá tato práce vlastně je, chodské kroje, nářečí, které bylo přiblíženo v úvodu ke třetí kapitole, ale mnoho dalšího. Jednou z těch nejchutnějších tradic, které se v tomto kraji dodržují, je bez konkurence typický chodský koláč. Na jemné máslové těsto se nejprve natře po celé jeho ploše tvaroh, na který se poté merhuje⁶¹ opět tvaroh, mák a povidlo do různých tvarů a obrazců. Téměř v každé domácnosti má hospodyně recept

---

⁶⁰ Dostupné z: <http://www.chodsko.net/chodskem/kroje>

⁶¹ Merhování – zdobení koláče

zděděný po svých předcích, takže jsou koláče opravdu tradiční a chutnají tak, jak je jedly naše prababičky.

Chodská ručně malovaná keramika k tomuto kraji také neodmyslitelně patří. Jedná se o dlouholetou tradici zdobení veselými motivy. Nejčastěji se malují květy květin jako je fialka, sedmikráska nebo kopretina samozřejmě s listy, takže se jedná o spojení pestrých barev a zelených detailů na bílém nebo černém podkladě. Maluje se od příborů, hrníčků, talířů až po pečící misky, formy a pekáče na maso. Velmi často se malovaná keramika vystavuje v kuchyních spolu s čakanem, který je rovněž jakýmsi symbolem Domažlicka.

Když už byla jedna kapitola věnována krojům, byla by ostuda nezmínit také způsob, jakým se košile, jupky a šaty zdobí a to paličkováním. Dnes se tato práce našich prababiček těší novému zájmu a konají se různé kurzy paličkování tak, jak je právě naši předci dělali. K paličkování člověk nepotřebuje nic než krajku, dřevěné paličky, spínací špendlíky, které celý výtvar zajišťují a hlavně velkou dávku trpělivosti, protože tato činnost si žádá čas a přesnost, a to není v zájmu všech.

Poslední tradicí, která pojednává o velké zábavě, jsou bez debat Chodské slavnosti. V minulosti se jednalo o pouť na Vavřineček, kde se konaly bohoslužby. Kostel svatého Vavřince byl vystavěn v roce 1685, o deset let později byl kostel vysvěcen a od té doby se zde konaly bohoslužby a různé církevní obřady, poutě na sv. Vavřince se zde ale ještě každoročně nekonaly. Postupem času začal kostelík chátrat, dokonce v době reformace za vlády Josefa II. v roce 1788 prodal v dražbě a byl využíván jako stodola až do roku 1810, kdy byl dalších 41 let opravován a roku 1851 znovu vysvěcen. Od tohoto data se právě každoročně začaly pořádat poutě na Veselou horu, kde Kostel svatého Vavřince stojí dodnes. Vavřinecká pouť trvala až do roku 1949, kdy byla komunistickým režimem zakázána jako spousta dalších poutí po celé republice. Po roce 1949 až do roku 1990 byly ve stejném termínu, tedy na svátek sv. Vavřince, konány jakési dožínkové oslavy, ty ale nebyly tak hojně navštěvovány, ale podstata této oslavy zůstala. Spousta domažlických obyvatel těmito oslavám ale i přes zákaz komunistického režimu oslavám říkalo Chodské (jak se také jinak Vavřinecké pouti lidově říká)⁶². Dnes má tato pouť celorepublikové jméno a sjíždí se sem každoročně několik desítek turistů a lidí z okolí Domažlic, aby ochutnali

---

⁶² Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_svat%C3%A9ho_Vav%C5%99ince_\(Doma%C5%BEllice\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_svat%C3%A9ho_Vav%C5%99ince_(Doma%C5%BEllice))

chodský koláč, zahlédli krásný chodský kroj a slyšeli tradiční lidové folklorní soubory Chodska, jakou je například Konrádyho dudácká muzika.

4. VÝZKUMNÁ ČÁST

Výzkumnou část své bakalářské práce jsem se rozhodla zajistit formou rozhovoru. Ten jsem vedla za účelem zmapování a zjištění pohledu na dnešní hudební situaci na Chodsku očima Antonína Konrádyho, který byl mým jediným dotazovaným.

4.1. STRATEGIE ROZHOVORU

Rozhovor nebyl veden striktně formou otázka – odpověď. Jednalo se spíše o povídání vedené ve velmi přátelském duchu. Původně jsem měla připraveno 10 otázek, ale vzhledem k tomu, jak příjemné povídání bylo, volně a nenásilně jsme se bez nějakého vyptávání a doptávání dostali až k zodpovězení většiny otázek. Naše povídání bylo tak rozsáhlé, že jsem si z důvodu nepřesáhnutí povoleného počtu stran této práce, dovolila některé své původní otázky zcela vyjmout a zachovat pouze ty zcela nové, důležité a hlavní informace. Zároveň jsem vzhledem k zachování důvěry mezi mnou a panem Konrádym, vynechala soukromé informace, které si nepřál zveřejnit.

Celý rozhovor jsem přepsala foneticky a snažila jsem se zachovat jeho formu a především mluvu, ve které se na Chodsku po celé generace komunikuj, v bulačině.

4.2. CÍL ROZHOVORU

Cíli mého rozhovoru bylo zajištění aktuálních informací o hudebním životu a dění očima dudácké legendy, která celý svůj život zasvětila právě hudbě.

Mým prvním cílem rozhovoru bylo zjistit, jak se z jeho pohledu dnes staví mladá generace k folkloru a jaký má názor na technologické hudební pomůcky dnešní doby.

Tím druhým bylo zajištění odpovědí na různé zajímavé otázky, o kterých nikde není žádný písemný důkaz, a proto je zřejmé, že nikdy nebyly panu Konrádymu položeny.

4.3. ROZHOVOR S PANEM ANTONÍNEM KONRÁDYM

S panem Konrádym, dudákem ze slavné hudební rodiny, jsem si delší dobu dopisovala skrze e-mail, poté jsme se osobně setkali na Chodských slavnostech, kde jsme se dále domluvili na naší spolupráci k mé bakalářské práci.

Rozhovor se uskutečnil dne 15. února 2021 v dopoledních až odpoledních hodinách. Ve svém bytě v Domažlicích mne pan Konrády spolu se svou manželkou Vlastičkou velmi vřele a přátelsky přivítali.

- 1. Příští rok Vaše dudácká muzika oslaví už 65 let od založení. Snili jste nebo přemýšleli jste vůbec někdy s panem Bláhou o tom, že kapela vydrží tak dlouho a stane se jednou z nejznámějších dudáckých muzik u nás v Česku?**

No, zajímavou otázku jste mně položila, protože já jsem si ani neuvědomil, že to bude pět-ašedesát let vlastně příští rok, to abychom udělali nějaký pořad, který bude věnovaný tomu založení naší dudácké muziky. No, jistě už jako muzikantka taky víte, že jsme se Zdenkem Bláhou založili Konrádyho dudáckou muziku. Ale dostalo to název Konrádyho dudácká muzika proto, že jsme tam byli tři Konrádyové, tzn. já, můj tatínek Antonín taky a strýc Jakub Konrády, ten známý výrobce dud. Tak proto jsme se rozhodli, že dáme název Konrádyho dudácká muzika.

- 2. Znali jste se se Zdeňkem Bláhou od dětství, nebo kdy jste se seznámili?**

Dříve jsem Zdeňka Bláhu vůbec neznal, protože mě s ním seznámil vlastně strejda Kubík, právě ten výrobce dud, povídal „Hele, ty si šikovný na ty dudy, já mam taky šikovného jednoho, chodí ke mně z Horní Břízy, Zdenek Bláha. S tím, kdybyste se dali dohromady, tak byste mohli dudat jako dudácký duo, protože to tady ještě dlouho nebo spíš dlouhý leta nebylo. Nu, tak jsme se potom se Zdenkem seznámili, když přišel si nechat opravit dudy, no a začali jsme hrát jako dudácký duo.

Protože jsme objevili soubor v Tlumačově, to je tady vesnička u Domažlic, kde byl národopisný soubor a sháněli nějaký doprovod – hudební, tak jsme se jim zmínili, že hrajeme jako dudácký duo a tak jsme začali hrát asi rok nebo dva roky a jezdili jsme s nimi po zájezdech s tlumačovským souborem. Až jsme si potom řekli, že bychom měli založit dudáckou muziku.

3. Pomohl Vám v začátcích někdo s úpravami nebo vůbec se sháněním písní?

Tady byla výborná dudácká muzika právě Rudolfa Svačiny, učitele, a jeho bratra, který byl vlastně mým učitelem hry na dudy, Stanislav Svačina. A to by náš vzor. Pak byla tady ve Kdyni Thomaierova dudácká muzika, ti byli taky výborní a potom byli vynikající klarinetisté z Trhanova, bratři Frišholcové. A ti měli výborné dohrávky a variace na ty písničky, tak to nás taky inspirovalo velice. No, ale jak říkám, hlavní byla Svačinova dudácká muzika, která byla našim vzorem.

Vždy byl problém sehnat někoho, kdo by nám psal variace, protože já sem to neuměl, Bláha taky ne a tak jsme zajeli do Smolova, to je vesnička směrem na Mrákov, tam byli Klouzarové, a když jsme za nimi přišli, že jsme založili dudáckou muziku, a že nemáme materiál, jestli by nám nemohli dát nějaké variace nebo jestli mají noty, úpravy a to, tak byli hrozně zlí. Tenkrát řekli „To to raději necháme šizrat myšom, než bychom vám je dali“, což nás tedy zarazilo a nedali nám je, prostě nedali. Kdežto Frišholcové, ty z toho Trhanova, ty byli velice ochotný a dali nám nějaké ty úpravy. Jenomže v té době, kdy jsme dudáckou muziku založili, nebyla možnost zařadit do kapely Vladimíra Baiera. Byl zrovna v té době na vojně, takže s námi hrál nějaký František Maier a ten se potom ale odstěhoval do Bezděkova, tam dělal ředitele obchodního střediska a Vláďa Baier po roce se dostal z vojny a díky tomu, to muším říct, aby se dostal z vojny, tak říkal, že napsal Zápotockému, že nesouhlasí s řešením vojenský otázky v ČSSR, a tak ho vyhodili, což byla pro nás výhoda, protože se dostal do kapely a byl opravdu vynikající muzikant, hudební skladatel. Taky máme většinu úprav, které jsou na CD nebo hrajeme, nebo ostatní kapely, které teď vznikly a hrají i tady na Chodsku, pracují s jeho úpravami. Byl opravdu vynikající muzikant. Bohužel už mezi námi není. A to byl takový, řekl bych, lídr Konrádyho dudácký muziky, to muším přiznat. Pak jsem se pouštěl do úprav já i Bláha, ale už to nebyly ty „Baierovky“, jak jim říkáme, protože měl opravdu veliké nadání, stejně jako jeho bratr. Ten učil v Chebu na gymnáziu nejenom hudební výchovu, ale i jiné předměty. Tak to byli opravdu výborní domažličtí muzikanti.

4. To jste mne docela zaskočil, protože na všech písních, které jsem hrála se souborem Meteláček, bylo napsáno – Upravil: Z. Bláha., je to možné?

Později ano. Zdeněk Bláha byl redaktor a díky plzeňskému vysílání rozhlasu „Hrají a zpívají Plzeňáci“ se zpopularizoval. Později vystudoval konzervatoř, hru na dudy u Alberta Pecha. Ani nevím, zda byl vůbec pan Pech dudák. Byl ale muzikant, který se věnoval lidové hudbě, a proto u něj mohl Zdeněk vystudovat. On je opravdu výborný na úpravy, a jestli znáte soubor z Horní Břízy – Úsměv, tak to je velký hráč jeho úprav, je to pro větší kapelu, řekl bych.

A vy jste se ptala v té úvodní otázce, jestli jsme si někdy představovali, že budeme slavit pětadesát let. My si toho velice vážíme se Zdeňkem, protože málokterá kapela se dokáže pochlubit tím, že v ní stále hrají zakládající členové. Nikdy jsme se nepohádali, vždycky jsme byli dobrými kamarády a snažili jsme se, aby ta naše muzika přinášela lidem radost a veselí. Zdeněk vždycky říká „Že my blbci dva ještě hrajeme“ a já mu říkám „Bud' rád, že ještě vůbec můžeme hrát“. Sám ale přiznává, že už ho při hře na dudy zlobí prsty, což mne taky, to tedy přiznávám. Už je to takové roztřesené, chce to sílu mačkat ty měchy. On je vlastně o rok, skoro rok a půl starší ode mě. Byl narozen v prosinci na Štěpána v devětadvacátém, a já v dubnu v jednatřicátém.

5. Když jsem Vás viděla na Chodských slavnostech, kde jsme se měli potkat – Byl jste neuvěřitelný. Pod pódiem, kam jsem za Vámi přišla, jsem si říkala, jak dokážete v tomto věku odehrát a odzpívat hodinu a půl dlouhý koncert. Váš nástup na pódium před diváky a byl neskutečný. Máte můj velký obdiv, opravdu. Čím to je, že jste pořád tak motivovaný do své práce?

Děkuji. To chci právě říct, že pro mě ta muzika, vystupování, hraní a zpívání je obrovská motivace, stejně jako vyprávění poudaček, které rád uplatňuji, což mě donutil Jaromír Horák. To byl kdysi můj pan profesor na škole, ale potom jsme si tykali a povídal vždycky „Eště mi jednou řekneš na pódiu -pane profesore- tak uvidíš!“. Tak jsem se smál, a on povídal „Tykej mně normálně“, což si nesmírně vážím, že mi o to požádal. A právě on mi jednou říká: „Hele, já nebudu za tebe ty poudačky porát říkat.“, on říkal různé příběhy, které jsem mu já vyprávěl. Když jsme byli ve Francii, měli jsme tam úspěch s dudáckým měchem. A k tomu se říká taková poudačka, ono na tom není moc pravdy, ale na vystoupeních vyprávíme, že se tam ve Francii za nás postavil zástup žen a všechny si chtěly vyzkoušet zadudat právě na ten měch, tak jsme toho v legraci využili.

6. Kolik máte krojů?

Já mam jenom jeden. Košil mám tedy asi šest. A vlastně díky košili od kroje jsem se seznámil s mojí manželkou Vlastičkou. Byli jsme hrát na Mezinárodním světovém festivalu mládeže v Moskvě, v roce 1955. Tenkrát jsem měl zmačkanou chodskou košili v jednom kufříku s dudami i krojem. Takže jsem sháněl nějakou pokojskou, která by košili vyžehlila. Nikoho jsem nesehnal, musel jsem potom zaťukat na jedny dveře a tam byla moje nastávající manželka. Hrála v Moskvě se souborem Opavica. Můj syn a dcera k té historce vtipně dodávají „A žehlí tě ji dodnes.“

Takže chodský kroj mám jen jeden, žluté kalhoty mám dvoje a košil mám asi sedm, protože to různě střídám.

7. Co Vás původně vedlo k založení dudácké muziky? Byla to čistě jen Vaše iniciativa nebo Vás někdo z rodiny inspiroval?

Iniciátorem byl vlastně můj tatínek, ten vždycky říkal, že jsou zde dudácké muziky, že bychom je měli také doplnit z našeho jména muzikantského. Tatínek pocházel z muzikantské rodiny, byli čtyři bratři – všichni muzikanti. Slavný byl strýc Jakub Konrády, výrobce dud, a můj strýc Jiří rovněž. Ten učil v Domažlicích soukromě, měl svoji učebnu a poté, když se založila škola hudební a vyžadovalo se, aby ti učitelé učili přímo v hudební škole, tak přešel tam a učil. Za svůj život vychoval velkou řadu muzikantů, dokonce založil tady kapelu „Mladých“, tak se to jmenovalo, ve které jsem byl já nejmladší a hrál jsem na bubínek. To mě naučil právě strejda Kubík tady v obchodě. Dodnes na to vzpomínám, jak mně půjčil bubínek a naučil mě anšlágr, jak se říká, a tak jsem s kapelou, která měla osmdesát muzikantů, dětí, ale i starších hráčů, hrál a cestoval.

8. Jaká hudební událost nebo příležitost, která ovlivnila Vaše dětství, Vám zůstala v paměti?

Dostali jsme se v roce 1941 s kapelou „Mladých“ hrát do Prahy - Rudolfinu, Obecního domu. Tenkrát to pro nás bylo velké terno, že jsme mohli vystupovat. Bylo to v době válečné, a proto bylo v Praze pozdvižení, když jsme jeli tramvajemi na vystoupení v chodských krojích. V Praze byl spolek dudáků ze Šumavy a Chodska, Psohlavci se jmenovali. A tam byl

nějaký pan Žáček, ten si dal umělecké jméno, pseudonym „Domažlický“ – Jaroslav Žáček Domažlický a právě on to v Praze zorganizoval. Ale bohužel podmínka smutnější byla, že proto, abychom tam mohli vystoupit, v tomto válečném čase, musel slíbit, že půjdeme zahrát na ministerstvo kultury a školství pro darebáky, kteří kolaborovali s Němci nebo spíše s Nacisty. Tak to bylo podmíněné. Dokonce byl strejda potom vyšetřovaný, proč jsme si dovolili zahrát těm kolaborantům, říkal jim, že to byla podmínka. Nemohli jsme vystupovat jen pro pražské publikum v Rudolfinu a v Obecním domě. Každá doba má v sobě něco, do čeho se člověku nechce, ale musí.

9. Jak se dostávala Vaše kapela hrát za hranice po válce a v komunistické době, přeci jen, velmi obtížně se cestovalo.

To nám Zdeněk, Váš dědeček, dával vždycky povolení, jestli můžeme vyjet a byl velice ochotný, opravdu, měli jsme výbornou spolupráci. Vždycky nám musel dát dvanáct razítek, abychom mohli někam vyjet. Potom se jim taky nehodil, no. Taková byla doba.

A přitom my jsme měli dva muzikanty, kteří byli členy KSČ, a ti měli největší potíže vycestovat. Tomu nerozumím. Lád'a Baier musel mít spoustu razítek a prošení, aby ho pustili. Hodně krát ho nepustili, tak s námi musel místo něho vycestovat Jaroslav Krček. Franta Pikhart ne, ten dělal místopředsedu Národního výboru v Domažlicích, tak ten celkem neměl takové potíže.

10. Jak se z Vašeho pohledu vede tradiční dudácké hudbě na Chodsku v dnešní době?

Mám radost, že tady vzniklo několik dalších dudáckých muzik, většinou ze žáků hudební školy, na které má podíl samozřejmě také můj syn. Učí hru na klarinet, dudy, saxofon, ale ten nepatří do dudácké muziky. Takže jsou skutečně dobří. Hlavně i v hudební škole má dvě dětské dudácké muziky, které vyhrály dokonce teď celostátní soutěž, první cenu. Nevím, jak se jmenují, nevzpomenu si. Zajímavý chlapík je taky ředitel hudební školy, Pepík Kuneš, žák Vlastíka, který je nyní ředitelem. Vlastík, když ho přijímal jako žáka na hudební školu, tak neuměl intonovat, neuměl rytmus, neměl předpoklad, že by začal studovat nějaký nástroj. Tak možná dvakrát ho nevzal a potřetí se za něj přimlouvali rodiče: „Pane Konrády, prosím Vás, buďte tak hodný, zkuste to s ním ještě, my bychom tak rádi, kdyby ze syna byl muzikant.“

Tak to zkusil a podívejte, dnes mu dělá ředitele. Má konzervatoř na basu, je z něho vynikající dudák a muzikant, vypravěč. Dělá pořady v rozhlasu, jsem na něho pyšný, líbí se mi, jak to dělá bezvadně, opravdu. I ty poudačky některé říká a mluví v nářečí. Je z něho opravdu kvalitní muzikant. To chci říct, že někdy člověk nemůže hned podle prvního dojmu posoudit, co z něho bude, jestli číšník nebo zedník, muzikant. No a jsem rád, že se dál zakládají na Chodsku muziky, nebereme to jako konkurenci. Naopak, máme z toho radost, že dudácká muzika pokračuje dál, a i tak láska k té chodské písničce.

11. Hudba jakého státu je dle Vašeho názoru chodskému folkloru nejbližší?

Podle mého názoru Němci, Bavoři. Spoustu muzikantů, i můj syn, jezdí učit do Německa. Na dudy, klarinet. Jsem strašně rád, že má český muzikant ve světě zvuk, je to chvályhodné. Mám z toho také radost.

Do Německa je to blízko, a hlavně naše muzika, dudácká zvláště, se jim hrozně moc podobá, té bavorské muzice. Protože oni mají různé dohrávky, lendlery, takže spoustu písniček znají. Zajímavé je, když zpíváme hodinu folklor, necháme je zahrát na fanfrnoch nebo vozembouch. Některé písničky české, například Škoda lásky nebo Teče voda, necháme naše diváky zpívat německy. Zajímavé je, že říkají, ať zpíváme česky, že německy je znají, tudíž chtějí slyšet češtinu.

12. A znají texty?

Ano. Zpívají německy, my česky, a ono to pasuje. Kupříkladu písnička „Tam v krásné Šumavě, kolébka má rodná“, tak tu složil údajně jakýsi sudetský Němec kdesi v lesích. Koli-krát se dohadujeme, jestli je Škoda lásky česká nebo německá polka. A já vždycky říkám „Tak to ne, to je česká polka a složil jí Jaromír Vejvoda!“

13. Myslíte si, že je dnes zapojení dětí do dudácké muziky, potažmo folkloru, iniciativa dětí samotných nebo jejich rodičů?

No, já nevím. Já myslím, že i ty děti mají zájem. To mě zvláště překvapuje, když jsou Štandrlle a vidím publikum dole, tak jsou tam mladí lidé, kteří to, jak se říká, berou, baští nebo jak bych to řekl v dnešní mluvě. Takže to mě překvapuje.

Akorát někteří jsou takoví, teď už teda ne, ale před pár lety se stávalo, že jsme mívali sud s pivem u podia a mohl si každý účinkující natočit pivo pro sebe. Někteří toho zneužívali,

vezmou si chodský kroj, aby se mohli zadarmo napít, opijí se a pak sedí pod pódiem, dělají nepořádek a zesměšňují a podceňují to, co děláme ve svých pořadech.

14. A co Vaše vnoučata, mají zájem o lidovou hudbu?

Mám velkou radost, že v naší rodině to pokračuje, že vnoučata naše mají zájem. O muziku a o folklor. Moje dcera od mládí zpívala, dělala folklor a viděl jsem na ní, že má lásku k lidové hudbě, což mne velice potěšilo.

Když se potom postavíme na pódium, tak je nás 6 muzikantů – 6 dudáků tedy. Já, Vlastík, Ondra, Pavlína, Lukáš a Martin. Pavlína, moje dcera, hraje ještě na flétnu, na příčnou, hraje kolikrát s Vlastíkem v orchestru, který založil.

Mám radost, že muzika bude pokračovat, jsem rád.

15. Co říkáte na nové technologie v rámci hudebního života?

Jak bych to řekl. Ozvučení prostor schvaluji. Jsem vyučený radiomechanik, to už víte, a dělal jsem u armádního souboru technika. Měl jsem zesilovače a mixážní pulty, dával jsem dvanáct i šestnáct mikrofonů dohromady. Hrál sbor pěvecký, symfonický, doprovodní a vždy velký, takže k tomu mám blízko. Někdy mně vadí chyby zvukařů, jako vloni při Chodských slavnostech, když jsem zpíval „Teče voda vod Čerchova“. Zvukaři zapomněli zapnout můj mikrofon. Šel mně jenom odposlech na jevišti a nešlo to do lidí. Na tohle má dbát!

Můj kamarád Darek Vostřel, ředitel divadla Rokoko, se kterým jsem byl u souboru Vítězná křídla, povídal: „U tebe je výhoda, že jsi technik, a že jsi muzikant, prostě ty víš, který nástroj tam chybí nebo který mikrofon není zapnutý nebo kterého zpěváka to nebere.“ A to chci ocenit, že je důležité, když dělá někdo zvukaře, měl by mít trošku ne vzdělání, ale hudební cit. Protože zvukař musel vidět, že zpívám a nejde to ven, ne?! Pro ozvučení jsem, ale v některých prostorech to není ani nutné. Záleží na tom, ve kterém prostoru člověk účinkuje. Ale jak říkám, je důležité, aby měl zvukař hudební cit. Pamatuji si, když jsem nahrával „Polku pro vozembouch“, měl jsem čtyři mikrofony na vozembouch a byl jsem v takové kajutě a měl sluchátka na uších. Bylo mi to nepříjemné. Je to špatný pocit, když nejste u muziky s vozembouchem v kontaktu.

16. Setkali jste se s nějakou známou osobností, která ve Vás zanechala vzpomínku?

Hodně slavné osobnosti? To se musím zmínit o bratřích Svačinových. O Stanislavu a Rudolfovi. Byli to úžasní muzikanti. V osmdesáti letech dokončil Rudolf dva doktoráty. Stanislav učil logopedii v Praze. Mého vnuka dokonce odnaučil ráčkovat, dal si s ním tu práci.

Byl to výborný dudák, písničkář.

Mám veselou vzpomínku na Jaromíra Vejvodu. Hráli jsme jednou v cementárně pro zaměstnance a dozvěděli se, že přijede skladatel Vejvoda, který složil Škoda lásky. Říkali jsme si, že mu něco zahrajeme. Se synem jsme zjistili, že nelze zahrát na dudy Škoda lásky, tudíž jsme zadudali úpravu této melodie. Měl velkou radost. Úpravy jeho skladeb slyšel i od Indiánů, Španělů, ale aby mu dudáci zadudali - Škoda lásky, zatím neslyšel. Byl jsem poctěn setkáním s takovýmto významným skladatelem a muzikantem.

4.4. VYHODNOCENÍ ROZHOVORU

Výsledek rozhovoru kladně potvrdil mou domněnku o stálé atraktivitě lidové, potažmo folklorní, hudby pro dnešní mladou generaci a děti předškolního i školního věku. Sám Antonín Konrády je velkým fanouškem toho, aby se tato hudba dále zachovala pro další a další generace. Těší ho, že zájem o tuto hudbu neupadá, ba naopak, že se po jakémsi období temna, které tuto hudbu po začátku dvacátého století postihlo, opět folklor těší oblibě.

ZÁVĚR

Má bakalářská práce měla v první řadě zmapovat život a pohled na svět očima Antonína Konrádyho, díky němuž stále máme v hudebním světě Konrádyho dudáckou muziku, které v této práci věnuji celou kapitolu. V neposlední řadě také zajistit spoustu informací ohledně okresu nebo lépe řečeno národopisné oblasti v pohraničí, ve které žiji celý svůj život. Mne a mou rodinu výrazně ovlivňuje a doufám, že i nadále ovlivňovat bude.

Díky této práci jsem velmi rozšířila a ukotvila své dosavadní znalosti a vědomosti dané problematiky. Ujistila se, že Chodsko je stále zajímavou a historicky bohatou částí naší republiky, za jakou jsem ho vždy měla. Můžeme se pyšnit bohatou kulturní historií, tradiční hudbou, ale i bohatou historií celkově. Chodové jsou už od dob středověku velmi důležitou součástí našich dějin, protože chránili naše hranice. Dovolím si říct, že žádný jiný etnografický region nemá tak typickou instrumentální i vokální hudbu a kroje, které jsem také ve své bakalářské práci zmínila v podkapitole a velmi jsem si díky tomu utřídila a pochopila systém, jak se chodské kroje správně dělí.

Při rozhovoru s člověkem, jemuž je věnována z velké části právě tato práce, Antonínem Konrádym, jsem se ztotožnila s pohledem na dnešní zájem dětí a mladistvých o lidovou folklorní muziku. Fakt, že i v dnešní době počítačů, tabletů a telefonů je o tradiční lidovou muziku na Chodsku stále veliký zájem, se mi při mé výzkumné části naštěstí potvrdil. Zároveň vyvrátil mé obavy z toho, že by snad v budoucnu tato hudba mohla zcela vymizet, protože by ji neměl kdo hrát, skládat a interpretovat. Byla by to škoda a velká ztráta pro naše kulturní dědictví.

Napsání a věnování se mému tématu pro mne bylo obohacující a přínosné. Dozvěděla jsem se spoustu nových informací, nicméně jsem si uvědomila různé nesrovnalosti.

Především jsem měla možnost se setkat s jednou velkou hudební osobností, Antonínem Konrádym. Jeho pozitivní pohled na svět, hudbu a mladistvé myšlení mě mile překvapilo a povzbudilo.

RESUMÉ

The thesis deals with the issue of the life of Antonín Konrády. The aim was to look into the life and worldview of this important personality because of whom "Konrádyho dudácká muzika" nowadays still exists in the world of music. On the other hand, the thesis also contains information about the region where the author has been living since her birth.

The theoretical part of the thesis consists of a summary of information important to understand its uniqueness. Thanks to this part, the author also got deeper knowledge about her region and understanding of the whole issue. "Chodsko" is an interesting and historically important part of the Czech Republic. It possesses a rich history - not only in general, but also from the cultural point of view. People who lived in the region were called "Chodové" and their was an important role of protecting the border. According to the author, there is no other region in the Czech republic with typical instrumental and vocal music and a very complicated system of folk costumes.

The practical part of the thesis consists of the record of interview with Antonín Konrády which focused mainly on the issue of the youth and their relation to traditional folk music. Secondly, this part contains a survey which dealt with the same issue. The survey confirmed that despite nowadays trends of constant using of the computers, tablets and mobile phones the young people are still interested in folk music.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A PRAMENŮ

KNIŽNÍ ZDROJE

BAIER, Vladimír. VZPOMÍNÁNÍ NA DUDÁKY a některé další národopisné studie. Domažlice, 2015.

BEJDÁKOVÁ, Martina. *Vícehlasé písně ve výchovně vzdělávacím procesu na 1. stupni ZŠ*. 2008. Diplomová práce. Brno. Masarykova univerzita v Brně: Pedagogická fakulta. Vedoucí práce: PhDr. Blanka Knopová, CSc.

BLÁHA, Zdeněk. Nezapomenutelné postavy chodského folklóru. V Domažlicích: Městské kulturní středisko v Domažlicích, 1999. ISBN 80-85042-00-2.

BLÁHA, Zdeněk. *Můj život s lidovou muzikou*. Plzeň: Nava, 2017. ISBN 978-80-7211-524-2.

HRUBÝ, Vojtěch. *Zadudej dudáčku, jak umíš...:kritická edice instruktivních skladeb pro dudy a dudáckou muziku u příležitosti 100. výročí autorova narození*. Strakonice: Pošumavská dudácká muzika, 2015.

KONRÁDY, Antonín a Ludmila FLIEGELOVÁ. *"Hdyž pukl zabečí, hned srdce poskočí, aneb, Jak jsem začal pukla mačkat--": veselé vzpomínání na muzikantský život a Konrádyho dudáckou muziku*. Domažlice: L. Fliegelová, 2012. ISBN 978-80-260-2493-4.

KURCOVÁ, J. Neobyčejné obyčeje Chodska. Kolinec : AgAkcent, s. r. o., 2014. ISBN 978-80-87018-30-9.

PAJER, Jiří. Svět lidové písně. Strážnice: Ústav lidového umění, 1989, 128 s. Metodické monografie, sv. 4

POSPÍŠIL, Josef. Nejen za vesnickými muzikanty. Plzeň, 2005. ISBN 80-239-4292-1

SLAVÍKOVÁ, Marie. VÝCHOVNÉ VYUŽITÍ LIDOVÉ PÍSNĚ V HUDEBNÍ VÝCHOVĚ. POLEDŇÁK, Ivan. Lidová píseň a hudební výchova. Olomouc: Hanex, 1997, s. 35. Musica. ISBN 80-85783-16-9.

STACHOVÁ, Martina. *Chodské dudy v plzeňském folkloru*. 2017. Diplomová práce., str. 21. Diplomová práce. Brno: JAMU. Vedoucí práce doc. MgA. Bohuslav Matoušek.

SVAČINA, Rudolf. *Dudáci a dudácká muzika na Chodsku*. Domažlice: Okresní národní výbor v Domažlicích, 1990.

VRÁNOVÁ, Marcela. *Strukturální analýza písňových fondů uložených v Národopisném muzeu Plzeňska*. 2014. Diplomová práce. Plzeň. ZČU v Plzni, Fakulta filozofická. Vedoucí práce: prof. PhDr. Jarmila Doubravová, CSc., str. 23

INTERNETOVÉ ZDROJE

<http://nase-rec.ujc.cas.cz/>

<http://kdm-cz.eu/>

<http://www.domazlice.eu/kronika>

www.prirucka.ujc.cas.cz/

www.wikipedia.org/Dily

www.chodskeslavnosti.cz/

www.ceskyhudebnislovník.cz/frantisek-baier

<https://www.domazlice.eu/o-domazlicich/oceneni-mestem-domazlice/drzitele-pametni-medaile-mesta-domazlice>

<http://web.quick.cz/chodsko1/chod.htm>

<https://leporelo.info/chaldejci>

<http://www.plzenskykraj.cz/cs/clanek/prezident-na-zacatku-navstevy-v-kraji-obdrzel-chodsky-kabat>

<http://www.chodsko.net/chodskem/kroje/muzsky>

<https://liborcermak.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=571751>

<https://www.domazlice.eu/o-domazlicich/pamatky/pamatky-v-domazlicich/muzeum-j-jindricha-240cs.html>

<http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-do/01059-skola-domazlice-1940-1961>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Malý Toníček s dřevěnou hračkou.....	I
Příloha č. 2: Antonín Konrády v roce 2011	II
Příloha č. 3: Nynější podoba Konrádyho dudácké muziky	III
Příloha č. 4: Naše další společné setkání za účelem rozhovoru dne 15. února 2021.....	IV
Příloha č. 5: Antonín Konrády a jeho vlastnoručně vyrobený vozembouch	V
Příloha č. 6: Antonín Konrády, Zdeněk Bláha a jejich životní nástroj – dudy.....	VI
Příloha č. 7: Chodská keramika.....	VII
Příloha č. 8: Kostel sv. Vavřince, ke kterému se koná pouť při Chodských slavnostech	VIII

Příloha č. 1: Malý Toníček s dřevěnou hračkou⁶³

---

⁶³ Dostupné z: KONRÁDY, Antonín a Ludmila FLIEGELOVÁ. "Hdyž pukl zabečí, hned srdce poskočí, aneb, Jak jsem začal pukla mačkat--": veselé vzpomínání na muzikantský život a Konrádyho dudáckou muziku. Domažlice: L. Fliegelová, 2012. ISBN 978-80-260-2493-4.

---

⁶⁴ Dostupné z: KONRÁDY, Antonín a Ludmila FLIEGELOVÁ. "Hdyž pukl zabečí, hned srdce poskočí, aneb, Jak jsem začal pukla mačkat--": veselé vzpomínání na muzikantský život a Konrádyho dudáckou muziku. Domažlice: L. Fliegelová, 2012. ISBN 978-80-260-2493-4.

Příloha č. 3: Nynější podoba Konrádyho dudácké muziky⁶⁵

---

⁶⁵ Dostupné z: <http://kdm-cz.eu/>

Příloha č. 4: Naše další společné setkání za účelem rozhovoru dne 15. února 2021⁶⁶

---

⁶⁶ Foto vlastní

Příloha č. 5: Antonín Konrády a jeho vlastnoručně vyrobený vozembouch⁶⁷

---

⁶⁷ Dostupné z: <http://kdm-cz.eu/>

Příloha č. 6: Antonín Konrády, Zdeněk Bláha a jejich životní nástroj – dudy⁶⁸

---

⁶⁸ Dostupné z: <http://kdm-cz.eu/>

---

⁶⁹ Dostupné z: <https://www.fler.cz/zbozi/chodska-keramika-bila-talir-7532850>

Příloha č. 8: Kostel sv. Vavřince, ke kterému se koná pouť při Chodských slavnostech⁷⁰

---

⁷⁰ Dostupné z: https://petrski.rajce.idnes.cz/Vesela_hora_Vavrinec_587m_u_Domazlic_1%2C_Chodsko